

gynder med Erik Ejegod og taler om Absalons knockout, skal ikke nærmere berettes. Alt i alt er bogen ikke Hørups minde værdigt.

Kristian Hvidt.

Knud Bøgh (udg.): Niels Møller – Valdemar Vedel. Brevveksling 1885–1915. (Gad, 1959). 109 s.

Sprog- og Litteraturselskabet har fejret Niels Møllers 100-års dag – han var en af selskabets medstiftere – med udgivelse af den lille brevveksling. Niels Møller og Valdemar Vedel blev venner, da de traf hinanden hos en juridisk manuduktør og mødtes i fælles interesse for litteratur og kulturpolitik. Kærnen i brevene er fra 80'ernes slutning og fra 1890'erne; hovedemnet er de to unge lærdes drøftelse af deres læsning og deres arbejde med egne skrifter, men jævnligt kastes der lys også over mere almene forhold og andre personer i tidens presse og kulturdebat, især i venstre. Noget væsentligt nyt bringer brevene dog ikke i den henseende.

Vagn Dybdahl.

Carl Roos: Forberedelsens tid. Livs-erindringer. I. (Gad, 1959). 284 s.

Litteraturhistorikeren, professor, dr. Carl Roos, har med dette første bind af sine erindringer givet en række tidsbilleder fra de højst forskellige miljøer, han levede i fra barndommen i 80'ernes Haderslev, til han som bibliotekar ved Det kongelige Bibliotek blev doktor i 1922. I centrum af bogen står Carl Roos' egen udvikling og livsskæbne, men den optager kun en mindre plads og er i øvrigt en mærkelig blanding af åbenhed og aflukethed; til gengæld giver stil og synspunkter på det skildrede til fulde personligheden, således at læseren alligevel får et udmærket indtryk af forfatteren.

De forskellige miljøer åbnes med karakteristik af sønderjysk bondeliv på overgangen fra det lukkede bondesamfund til den moderne tid, derefter følger provinsbyens latinskoole (Fredericia) og derpå hovedstaden, først studenterpensionat og Regens, siden Det kongelige Bibliotek. En række mænd fra den lærde republik passerer revu, vel aftegnede og tydeligvis med både trang og evne til retfærdighed. Et livs-afsnit, der ellers i reglen kun strejfs i memoirer – soldatertjenesten – behandles her indgående, både den første uddannelse og tiden i sikringsstyrken 1914–1916. Der er her givet et særdeles værdifuldt bidrag til belysning af militærliv før den mekaniserede hærs etablering, også værdifuldt, fordi det ikke er skildret med en professionel militærs erfaringer; disse to kapitler er en særdeles virkningsfuld baggrund for forståelse af drøftelserne om forsvarsordningen før 1914. Her er Carl Roos' erindringer set ud fra, hvad historikeren på fagets vegne kan hente i bogen, men det skal tilføjes, at bogens smukke udstyr og sikre stilkunst gør læsningen af den til en udelt glæde.

Vagn Dybdahl.

Morten Kamphøven: Skrumsager. En sønderjysk fører. (Udg. af Historisk samfund for Sønderjylland, 1959). 104 s.

Historisk samfund for Sønderjylland har gennem de sidste år udsendt en række små, populære levnedsskildringer af folk, der kulturelt eller politisk spillede en rolle i den nationale kamp. Sidst er i denne serie udsendt en lille bog om J. N. H. Skrumsager, skrevet af redaktør Morten Kamphøven.

Forfatteren har udnyttet Skrumsagers egne efterladte optegnelser om sit liv. De foreligger i manuskript med titlen: Æt og Minder. Dette materiale er suppleret med brevmateriale, for-

trinsvis bestående af breve til Skrumsager. Et enkelt af disse breve, fra H. P. Hanssen i oktober 1891, er interessant derved, at det røber planer om, at Hanssen skulle have afløst Jens Jessen ved Flensborg Avis.

Størst interesse påkalder i øvrigt Kamphøveners skildring af den religiøse og folkelige baggrund for Skrumsager og hans kreds i København. De forskellige påvirkninger, der løb sammen i kredsen: grundtvigianisme, pietistiske impulser fra brødre menigheden og andre vækkelsestendenser, udredes omhyggeligt, omend ikke altid helt klart i enkelthederne. Endvidere er skildringen af Skrumsagers politiske virke af betydning, fordi den – som antydnet – støttet på brevstoffet kaster strejflys over mindre kendte detaljer i de nationalpolitiske modsætninger. Skønt eds-nægter, var Skrumsager ikke tilhænger af Jessens linie. Han ydede i stedet H. P. Hanssen en støtte, der vel kunne vakle – det gjorde den f. ex. i 1909 – men som alligevel i væsentlig grad var med til at underbygge Hanssens position.

H. P. Clausen.

Jon Krabbe: Erindringer fra en lang embedsvirksomhed. (Hið íslenska Fræðafélag í Kaupmannahöfn, Gd, 1959). 146 s.

Forfatteren blev i 1899 assistent i Islands ministerium, hvis forretninger varetoges af justitsministrene. I 1909, da ministeriet blev flyttet til Island, blev Jon Krabbe leder af »Islands ministeriums kontor i København«, efter personalunionen i 1918 blev Krabbe kommitteret for islandske sager i udenrigsministeriet og samtidig legationssekretær i det islandske gesandtskab, som han jævnlige forestod, således under næsten hele 2. verdenskrig. Erindringerne holder sig snævert til Krabbes egen virksomhed som et dansk-islandsk mellemlid. Forret-

ningsgangen og arbejdsområdet under de vekslende formelle embedspositioner beskrives; de politiske forhandlinger står mere i baggrunden, hvorimod der er gode portrætter af en lang række islandske politikere. Bemærkelsesværdig er endvidere en skarp kritisk omtale af Christian Xs manglende forståelse for islandske forhold. På nogle punkter korrigeres den fremstilling af dansk-islandske forhold, som er givet i »Rigsdagshistorien«. Den velkrevne bog er i det hele et nyttigt bidrag til forståelse af forbindelsen mellem de to lande.

Vagn Dybdahl.

Erik Scavenius: Dansk udenrigspolitik under første verdenskrig. (Fremad, 1959). 120 s.

Bogen dækker i form af en lang række små og usammenhængende kapitler næsten alle sider af dansk udenrigspolitik fra krigsudbruddet til genforeningen. Der fortælles faktisk intet, som ikke var kendt i forvejen, og fremstillingens disposition tillader hverken, at der trækkes »lange linjer« eller sker en sammenkæden af de forskellige sider af Danmarks forhold til andre magter. Et indledende kapitel beretter kort om baggrunden for Erik Scavenius' indtræden i de to ministerier Zahle.

Vagn Dybdahl.

Johs. Kjærboel: Modvind og medbør. (Fremad, 1959). 262 s.

Johs. Kjærboels erindringer vil ikke gå ind i rækken af historisk betydningsfulde memoirer fra dansk politik, selv om de ikke er uden værdi som bidrag til karakteristik af forfatterens personlighed og som socialhistorisk dokument. Bogen falder i fire hovedafsnit; det første skildrer de tidligste år i København som søn af en fattig, ugift moder, årene som pleje-